

**KONCEPT ZAJEDNICE,
SOCIJALNOG KAPITALA I PROCES
ORGANIZIRANJA ZAJEDNICE**

Tko su klijenti socijalnih radnika?

- Pojedinci
- Obitelji
- Grupe
- Zajednice?
- **Mogu li zajednice biti klijenti?**

Razmislite o zajednici kojoj pripadate:

- Kako bi izgledala definicija vaše zajednice?
- Smatraju li se članovi vaše zajednice dijelom zajednice?
- Možete li pretpostaviti što članovi vaše zajednice misle da zajednica znači u njihovom životu? Što ona znači za vaš život?
- Možete li pretpostaviti što članovi vaše zajednice smatraju da bi trebali učiniti kako bi imali zajednicu?
- Što vi smatrate?

Razmislite o različitim zajednicama kojima pripadate:

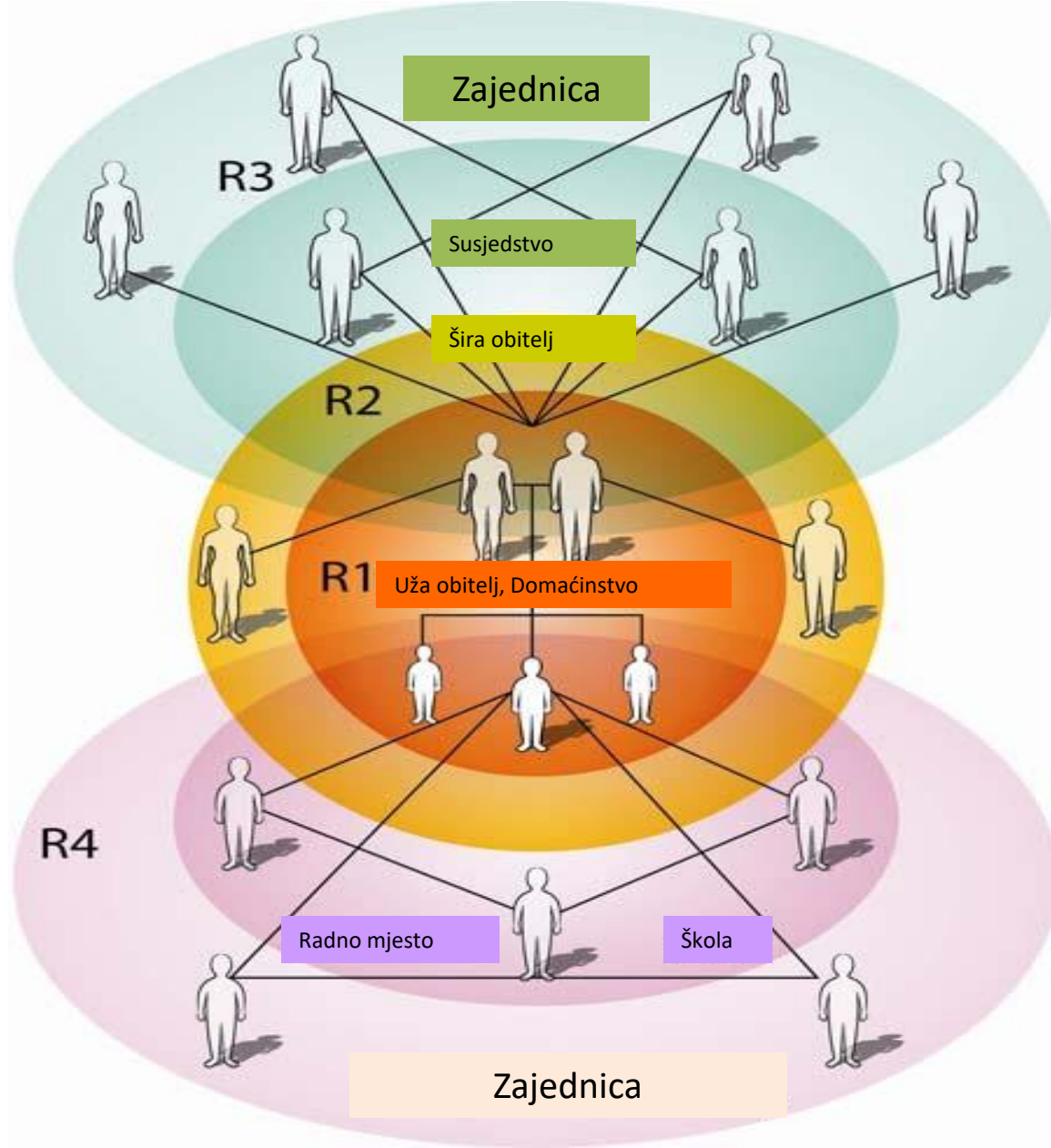
- Za koliko zajednica biste mogli reći da im pripadate kao članovi?
- Jesu li to sve zajednice?
- Kakav utjecaj ove zajednice imaju na vas?
- Na koji su način ove zajednice međusobno povezane (direktno ili indirektno)?
- Je li njihova međusobna interakcija harmonična ili disharmonična?
- Na koji način ove zajednice utječu na vaše ponašanje?

Zašto je
važna
zajednica?

Što je
zajednica?

Naša najvažnija životna područja

Što/tko je zajednica?

- LOKALNA - skupina ljudi koji žive na nekom lokalnom području
- KATEGORIJALNA - ljudi koji dijele neka zajednička etnička, kulturna ili religijska obilježja
- FUNKCIONALNA - skupina ljudi koji imaju zajedničke interese/ciljeve

Zajednica - OSNOVNI ELEMENTI

- **Prostor**, tj. geografsko područje, ekološki kontekst
- **Socijalne interakcije** među ljudima, ljudi koji se nalaze u međusobnim odnosima, skupina međuzavisnih organizama koji naseljavaju neko područje i nalaze se u međusobnoj interakciji, poštivanje individualnih razlika među članovima; sistematski, interaktivni, međuzavisni odnosi;
- **Strukturalni okvir**: Demografska struktura, obrazovna slika i socijalna stratifikacija, Ekonomske okolnosti, Političke okolnosti

Zajednica - OSNOVNI ELEMENTI (2)

- **Spoznaja o povezanosti**, široka i duboka razina participacije, oblikovane i uvijek iznova stvarane povezanosti
- **Zajedničke veze**: socijalni život, svijest o njihovoj homogenosti, neke zajedničke norme, sredstva ili ciljevi, zajednička etnička, kulturna ili religijska obilježja, zajednički interesi i ciljevi, način na koji žive, zajedničko vlasništvo, međusobna odgovornost, posvećenost za dobrobit drugih (uzajamnost), međusobno poštovanje i priznavanje prava i obaveza
- **Zajedničke funkcije i ciljevi u zajednici**: proizvodnja, distribucija, potrošnja, socijalizacija, socijalna kontrola, socijalna participacija, međusobna pomoć i podrška, Posvećenost njenom razvoju,

Je li svaka skupina ljudi zajednica

- Latentna i aktivna zajednica
- Posao i zadatak socijalnih radnika je organiziranje i razvoj aktivnih zajednica

To je proces koji nazivamo **socijalni rad u zajednici** (organiziranje i/ili razvoj zajednice)

Povezanost ljudi u zajednici ovisi o broju, vrsti i snazi veza među članovima

Suvremene kritike koncepta "zajednice"

1. Interes ili intrinzična potreba

- ❑ Iz komunitarijanske tradicije: smatra se da je pripadnost imanentna pojedincu, a kohezija i harmoničnost odnosa su traženi jer kroz kolektivni razvoj odvija se i osobni (Alperson, 2002.).
- ❑ Liberalna politička tradicija: pripadnost nekoj zajednici je samo odluka pojedinca motivirana postizanjem individualne koristi, te se oko toga na neki način sklapaju ugovorni odnosi (Alperson, 2002.).

2. Pluralizam ili harmonija

- ❑ Ideja 'zajedništva' kao rezultata harmoničnosti obilježja i odnosa članova.
- ❑ Pluralizam društvenih grupa i teško je zamisliti da će članovi dijeliti ista obilježja (Robinson i Green, 2011.),
- ❑ Na istom prostoru može se govoriti o više zajednica (Pierson, 2007.).

3. Sukobi

- ❑ Nemaju sve grupe jednaku mogućnost utjecaja, pa zajednice mogu postati faktor isključivanja, nejednakosti i sukoba (Stubbs, 2006.).

Suvremene kritike koncepta “zajednice”

4. Održivost veza

- ❑ Kritizira se i mogućnost pojave održivih veza koje bi tvorile neku zajednicu.
- ❑ Globalizacija s većom mobilnošću stanovnika (Block, 2008., Robinson i Green, 2011.b).
- ❑ Globalizacija istovremeno usložnjava socijalne probleme i opravdano je pitanje mogu li uopće zajednice preuzeti teret njihova suzbijanja (Pierson, 2007.).

5. Nove tehnologije i raspad zajednice

- ❑ Nove tehnologije i obrasci komuniciranja predstavljaju potencijal za stvaranje novih i drugačijih veza (Robinson i Green, 2011.), pa je jedna od alternativa stvaranje interesnih zajednica kroz koje pojedinci ostvaruju neke zajedničke interese, bez obzira na fizički prostor (Pierson, 2007.).

Virtualna zajednica

- Zajednice više nisu prostorno ograničene
- “Socijalna agregacija koja se pojavljuje na Mreži kad **dovoljan broj ljudi** vodi javnu raspravu **dovoljno dugo** sa **zadovoljavajućom razinom ljudskih osjećaja** s ciljem stvaranja **mreže osobnih odnosa** u cyber prostoru” Rheingold, H. (1989)

FUNKCIJE ZAJEDNICE

Rolland Warren (1963) ističe da je važno kako bi zajednica stvarno postojala da ispuni sljedećih **pet funkcija**:

- **socijalizacija**, putem koje zajednica usaduje određene vrijednosti svojim članovima;
 - zajednica kao izvor znanja,
 - mjesto socijalnog i duhovnog razvoja
- **Ekonomska dobrobit** putem koje zajednica osigurava uzdržavanje svojih članova;
 - zapošljavanje

FUNKCIJE ZAJEDNICE (2)

- **Socijalna participacija** - ispunjavanje opće potrebe za pripadanjem;
 - Zajednica kao mjesto otvorenosti i prihvaćanja,
 - zajednica kao okvir samo-aktualizacije
- **socijalna kontrola** koja zahtjeva da članovi trebaju poštivati određene vrijednosti zajednice
- **međusobnu podrška**, proces putem kojeg članovi zajednice ispunjavaju zadatke koji su preveliki ili previše hitni da i ih mogao ispuniti pojedinac sam.
 - Zajednica kao mjesto sigurnog utočišta,
 - izvor pomoći i podrške, brige, ljubavi,
 - Rješavanje životnih problema

OBILJEŽJA POZITIVNIH ZAJEDNICA

Podržavajuće, Skrbne

Empatične

Pozitivne, Osnažujuće, Poticajne

Uključujuće

PROCESNO POZITIVNE ILI USPJEŠNE ZAJEDNICE

- Svijest zajednice o problemu
- Motiviranost zajednice za promjenom
- Fleksibilnost i prilagodljivost
- Postojanje socijalne kohezije
- Sposobnost za vođenje diskusija i za suradnju
- Postojanje vidljivog vodstva
- Postignuti uspjesi u izgradnji zajednice
- Prihvaćanje različitosti u zajednici

- Zajedničke vrijednosti
- Skrb, povjerenje i timski rad
- Uspješna interna komunikacija
- Participacija većine članova
- Mogućnost za afirmaciju u zajednici
- Njegovanje veza izvan zajednice
- Poticaji za razvoj mladih ljudi
- Kvalitetan sustav institucija za podršku

Teorija višestrukih (multiplih) zajednica

- Svatko od nas je na neki način “zahvaćen” zajednicom ili zajednicama u kojim živimo
- Jesmo li istodobno članovi “**multiplih zajednica**” koje imaju različite utjecaje na nas?

Teorija višestrukih (multiplih) zajednica

- **1.** Svaka odrasla osoba ostvaruje istodobno članstvo u različitim zajednicama
- **2.** Svaka zajednica vrši utjecaj na potrebe, percepciju, vrijednosti, stavove i ponašanje pojedinca
- **3.** Utjecaji različitih zajednica su:
 - Ponekad harmonični i osnažujući,
 - Ponekad neharmonični i sukobljavajući

Teorija višestrukih (multiplih) zajednica

- **4.** Ponašanje pojedinaca (javno ili privatno ponašanje) može se razumjeti u terminima kolektivnih iskustava i utjecaja unutar i između zajednica
- **5.** Sličnosti i kontradikcije u utjecajima zajednice, kao i specifična priroda tih utjecaja, važni su u određivanju i razumijevanju *potreba, vrijednosti, percepcije, stavova i ponašanja pojedinaca*

- **6.** Odnosi među zajednicama utječu na:
- Uloge koje ljudi igraju **unutar** zajednica i
- Uloge koje ljudi igraju **između** zajednica

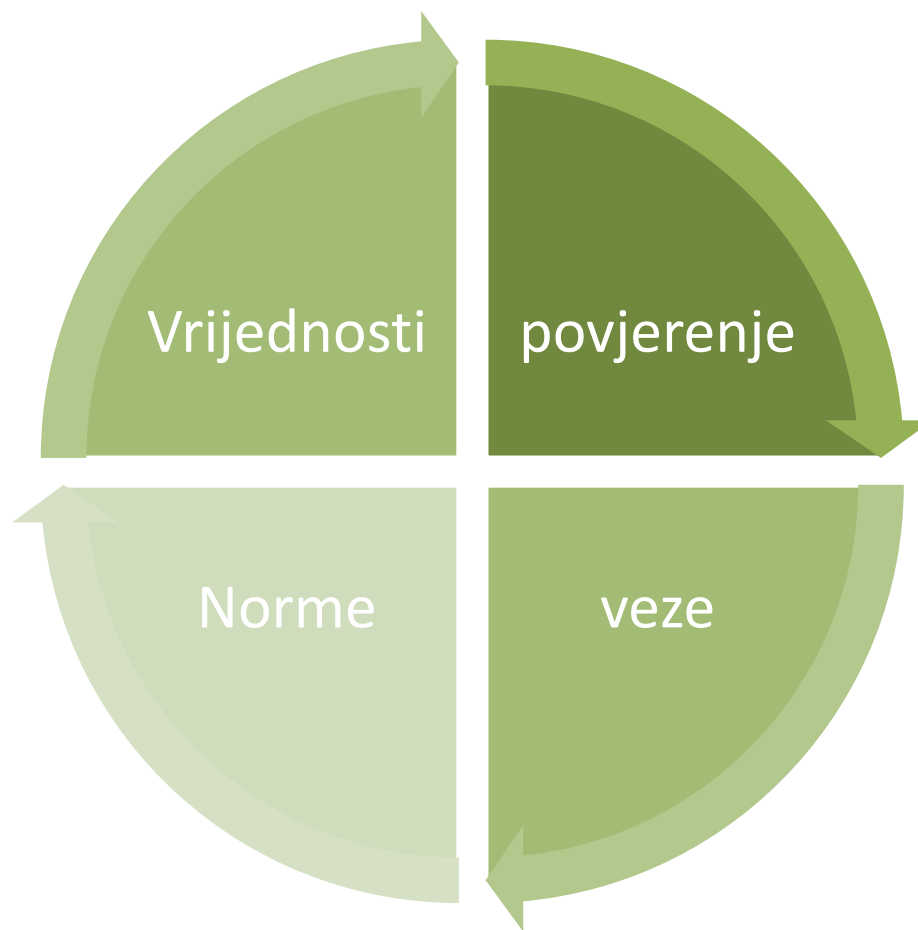
Znate li za neki primjer kako odnosi među zajednicama mogu djelovati na uloge pojedinca u njima?

Zajednica i socijalni kapital

- Socijalni kapital jednog društva uključuje institucije, odnose, stavove i vrijednosti koje upravljaju međuljudskim interakcijama i doprinose privrednom i socijalnom razvoju.

Naziv **socijalni** u socijalnom kapitalu ukazuje na to da resursi nisu osobna imovina i da ih ne posjeduje ni jedan pojedinac. Može se upotrijebiti jedino unutar mreže međuodnosa

Stupovi socijalnog kapitala

Socijalni kapital

- Kapital za koji nisu potrebni investitori, banke, država, ni lokalna vlast te ga baštine svi dionici u lokalnoj zajednici, kako formalni tako i neformalni.
- Prema OECD-u, socijalni kapital je mreža u kojoj postoje zajedničke norme, vrijednosti i razumijevanje koje olakšava suradnju unutar i između grupa.
- Manje lokalne zajednice imaju bolju priliku da aktiviraju svoj socijalni kapital, no često se to ipak ne događa zbog manjka resursa, stalnog oslanjanja na vanjske donositelje odluka, nedostatak više obrazovanog kadra, stalno cirkuliranje zaposlenih u lokalnim institucijama i sl.

Ključne komponente socijalnog kapitala

- Vrijednosti, povjerenje, interakcije i norme.
- Vrijednosti – dijeljenjem i izražavanjem onoga što nam je u životu važno, čuvanjem kulturnih vrijednosti koje unapređuju društveno stanje i njihovim šticeanjem od izvrgavanja i urušavanja – **kritička svijest**
- Povjerenje – kroz zajedničke aktivnosti u kojima smo oslonjeni jedni na druge i pozvani na uzajamnost – **zajednički ‘projekti’**

Ključne komponente socijalnog kapitala (2)

- Mreže i interakcija – razvijaju se kroz provođenje zajednički organiziranog vremena (katkad i bez nekog konkretnog cilja), bitno je da se razvija proces i odnos – **druženje**
- Norme – grade se na temelju razumijevanja i uvažavanja različitih prioriteta, interesa i karakteristika; uvažavanje različitosti, ali s potrebom ostvarivanja istih ciljeva i vizija - **pregovaranje**

Vrste socijalnog kapitala ili između koga se može razviti socijalni kapital?

- **Neformalni kapital:** Uključuje svakodnevne veze među stanovnicima. Svrha mu je: produbljivanje solidarnosti, empatije prema ranjivim skupinama; jačanje kohezije – poticati neformalnu interakciju i druženje građana; pružanje socijalne podrške (emotivne, instrumentalne) kao i provođenje socijalne kontrole
- **Formalni socijalni kapital:** Između institucija koje su nadležne – kroz dogovaranje i provođenje projekata i oblikovanje strateških dokumenata (neki poticaj da se sjedne "zajedno za stol") i utvrđene protokole suradnje

Vrste socijalnog kapitala ili između koga se može razviti socijalni kapital?

- **Povezujući socijalni kapital:** Između stanovnika i institucija – razvijanje povjerenja u stručnjake, uspostavljanje kanala komunikacije stručnjaka i građana, pravodobnog informiranja, približavanje stručnjacima (pr. kroz osobni kontakt, pozivanje da sudjeluju u odlučivanju). Što je veća povezanost građana i institucija, rad institucija postaje transparentniji, brži, a građani su skloniji obratiti im se.
- **Učvršćujući socijalni kapital:** Između ljudi s jednakim obilježjima, pr. između osoba s invaliditetom i/ili između obitelji osoba s invaliditetom. Djelotvornija je međusobna podrška, slobodnije se može otvoriti u vezi problema u grupi u kojoj se pojedinac osjeća neosuđeno i prihvaćeno

Vrste socijalnog kapitala ili između koga se može razviti socijalni kapital?

- **Premošćujući socijalni kapital:** Odvija se između ljudi različitih obilježja te se unapređuje osjećaj prihvaćenosti, potiče razvoj pozitivne slike o sebi i lakšem pristupu socijalnim pravima.
- **Ekstrakomunitarni socijalni kapital:** odvija se između lokalne zajednice i njenog okruženja. Zajednica može potražiti pomoć i resurse koje sama ne posjeduje (pr. resurse vezane za stručnu pomoć, neke vanjske usluge, financije)

Civilno društvo kao akter razvoja zajednice i socijalnog kapitala

- Civilno društvo je:
- Onaj skup nevladinih institucija koji je dovoljno snažan da predstavlja **protutežu državi** te da, iako ne sprječava državu u ispunjavanju svoje uloge čuvara mira i arbitra među glavnim interesima, ipak može bez obzira na to **sprječiti je od dominiranja i atomiziranja ostatka društva** (Gellner, 1994, str.5).

U središtu civilnog društva nisu organizacije **nego građani** koji prema Dahrendorfu:

- trebaju kako **privrženost** tako i **mogućnost izbora** da u potpunosti realiziraju svoje životne sposobnosti. Ta **privrženost** zahtjeva varijacije autonomnih koalicija koje nazivamo civilno društvo. (Dahrendorf, 1997, str. 48)

Civilno društvo

- Svaka organizacija ili pokret koja djeluje u području **između obitelji, privatnog sektora i države** i bavi se stvarima od **javnog interesa**
- Civilno društvo uključuje nevladine organizacije, skupine u zajednici, sindikate, obrazovne institucije i vjerske organizacije
- Igra važnu ulogu **u pluralnom društvu**. Omogućava **(političku) moć** pojedincima koji imaju zajedničke vrijednosti, probleme ili područja interesa. Zalažu se za to da se njihov **glas čuje** i nastoje **utjecati** na događaje u društvu.

Srodni termini u ovom području

- Community
- Community social work
- Community organizing
- Community organization
- Community development
- Community planning
- Community action
- Neighborhood organizing
- Social networking

PROCES RAZVOJA ZAJEDNICE

PROCES RAZVOJA ZAJEDNICE

- Proces pretvaranja latentne zajednice u aktivnu
- Proces u kojem se zajednice jačaju da ispune svoje funkcije i da postanu pozitivne
- Proces koji omogućuje zajednici ispunjavanje njenih funkcija

Nekoliko dominantnih gledišta na razvoj zajednice

- PROCES Vs ISHOD
- *BOTTOM UP Vs. TOP DOWN pristup*
- DIREKTIVNI Vs. NEDIREKTIVNI RAD
- RESURSI vs. POTREBE

PROCES Vs ISHOD

- Ishodi – postavljanje određenih ciljeva vezanih za kvalitetu života, infrastrukturu i opću razvijenost zajednice
- Pr. Ishodišnih ciljeva
- PROCESI – načini kako smo došli do svojih ciljeva
- Kako se mogu ostvarivati ciljevi razvoja u zajednici?

Procesno osnažena zajednica je (prema Twelvetreets, 2008.):

Ona koja uči

Pravedna i razborita

Aktivna

Utjecajna

Brižna

Sigurna i zdrava

Kreativna

Za građane: samouprava i razvoj

Procesno osnažena zajednica

Ona koja uči

- Vjeruju li građani da je promjena moguća?
- Posjeduju li građani vještine koje su im potrebne kako bi skupili informacije, pregovarali, organizirali, planirali akcije, upravljali proračunima?
- Posjeduju li građani potrebna znanja o problemima, potrebama i resursima u zajednici, o tome kako se donose odluke koje utječu na njih, o načinu na koje se može utjecati na te odluke?
- Je li vodstvo zajednice snažno i odgovorno?
- Razumiju li građani kako koristiti snagu za ostvarivanje korisnih promjena?
- Kakve su mogućnosti na raspolaganju građanima koje im mogu pomoći da uče iz vlastitih iskustava u akcijama?

Procesno osnažena zajednica

Pravedna i razborita zajednica

- Slažu li se partneri da načela socijalne pravde i kolektivne potpore trebaju podupirati aktivnost u zajednici?
- Temelji li se akcija u zajednici na socijalnoj pravdi i povoljnostima za sve?
- Postoji li razumijevanje za potrebe isključenih pojedinaca i skupina?
- Uzimaju li projekti i programi u obzir potrebe svih i evidentiraju li svaki oblik diskriminacije?
- Jesu li kulturno blago i identitet prepoznati i priznati?
- Jesu li građani slobodni u isticanju vlastitog identiteta i kulture?
- Sadržavaju li projekti i programi politike o jednakim mogućnostima?
- Promiču li se jednake mogućnosti u praksi?

Procesno osnažena zajednica

Aktivna zajednica

- Je li lokalno stanovništvo aktivno u organizacijama u zajednici?
- Koristi li lokalno stanovništvo usluge koje nude organizacije u zajednici?
- Postoje li u zajednici mreže za potporu i razmjenu?
- Je li stanovništvo aktivno uključeno u upravljanje postojećim službama, npr. školama?
- Jesu li skupinama iz zajednice poznate potrebe, problemi, resursi i imovina zajednice?
- Pružaju li skupine iz zajednice usluge i organiziraju li aktivnosti?
- Jesu li organizacije u zajednici otvorene, demokratične i odgovorne?
- Postoje li mreže za potporu i razmjenu iskustava između organizacija u zajednici?
- Surađuju li organizacije u zajednici s drugim lokalnim tijelima?
- Jesu li organizacije u zajednici povezane s ljudima iz drugih područja koji imaju istovjetne probleme?
- Je li zajednica vlasnik vlastitih organizacija i upravlja li njima?
- Posjeduje li zajednica vlastite resurse i imovinu koji podupiru dugoročne aktivnosti?

Procesno osnažena zajednica

Utjecajna

- Postoje li u zajednici snažne i demokratične organizacije?
- Jesu li organizacije u zajednici učinkovite u utjecanju na politiku agencija koje rade u zajednici?
- Jesu li organizacije u zajednici učinkovite u utjecanju na praksu agencija koje rade u zajednici?
- Kontrolira li zajednica vlastitu imovinu i usluge?

Procesno osnažena zajednica

Brižna zajednica

- Koliko je usluga raširena i kakve je kvalitete?
- Na koji je način vezana uz lokalne potrebe i probleme?
- Na koji način uključuje članove zajednice u planiranje, pružanje usluga i razvoj?
- Je li usluga dostupna, pristupačna i odgovara li potrebama?

Procesno osnažena zajednica

Sigurna i zdrava zajednica

- Jesu li ljudi općenito zadovoljni sa stanjem okoliša u zajednici?
- Jesu li ljudi općenito zadovoljni s time da je zajednica zdravo mjesto za život?
- Jesu li ljudi općenito zadovoljni s uslugama javnog prijevoza i mrežom biciklističkih i pješačkih staza?
- Potiče li se stanovništvo na recikliranje i višestruke upotrebe?

Procesno osnažena zajednica

Kreativna zajednica

- Osjećaj pripadnosti povijesnim događajima i identitetu.
- Slavljenje kulture.
- Sudjelovanje u sportu i rekreaciji.
- Umjetničko izražavanje – vodi prema osobnom razvoju i razvoju zajednice.
- Sloboda kulturnog i vjerskog izražavanja.

Procesno osnažena zajednica

Zajednica za građane: samouprava i razvoj

- Potiče se uključenost zajednice kroz izabrane predstavnike.
- Potiče se znanje i razumijevanje demokratskog postupanja i kako na njega utjecati.
- Podupire se direktno sudjelovanje zajednice u donošenju odluka.
- Podupire se kontrola zajednice nad uslugama i objektima tamo gdje zajednica želi kontrolu.
- Podupiru se organizacije u zajednici u razvijanju otvorenog, demokratskog i inkluzivnog uređenja.
- Podupiru se pojedinci da učinkovito sudjeluju u radu organizacija.

BOTTOM UP – TOP DOWN

- Kreću li inicijative u zajednici od samih stanovnika (*Bottom up*), ili ih delegira netko izvan zajednice (*Top-down*)
- BOTTOM UP praksa je u stranoj literaturi vidljiva i u tzv. *Grass-root organizacijama*
- Primjeri BOTTOM UP prakse
- Primjeri TOP DOWN prakse

POTREBA vs RESURS

POTREBE	RESURSI
<p>Primarni zadatak: Riješiti problem</p> <p>Tradicionalniji pristup</p> <p>Fokus na ono što nedostaje: Problemi, potrebe, pitanja</p> <p>Nerazumna očekivanja i razočarenje</p>	<p>Primarni zadatak: Razviti kapacitete i ojačati mogućnosti</p> <p>suvremeniji</p> <p>Fokus na kapacitet</p> <p>Gledaju se pozitivni aspekti</p> <p>Motivirajuće- Efekt snježne grude kojim se širi poticaj za daljnji rad</p>

Razmišljanje o resursima

- Dominantna orijentacija na potrebe ili nedostatke zajednice
- Dominantna orijentacija na izvorište lokalnih potreba i problema izvan zajednice same
- Negativistički pristup
- Lokalni resursi znaju se prepoznati u diskursu socijalne nepravde:

*Npr. Ovaj kraj je Bogom dan, a tako je pust
i siromašan*

Upoznavanje lokalnih resursa

Manifestna

- Obično su dio javne propagande
- O njima se pričaju priče generacijama
- Drugi ih izvana najčešće prepoznaju

Latentna

- Ona koja uzimamo "zdravo za gotovo" - podrazumijevaju se
- Ona koja otkrivamo tek kada nas o tome izvijesti vanjski promatrač
- Ona koja se uočavaju statističkom usporedbom

Načini otkrivanja lokalnih resursa

- Promatranje
- Izravno intervjuiranje stanovnika
- Izravno intervjuiranje ključnih informatora
- Pisani izvori
- Statistički izvori
- Posredno osvještavanje:
 - Pr. Kako ste uspjeli preživjeti kroz sve ove godine?
Bez čega ne možete zamisliti svoju zajednicu?
Što bi vam nedostajalo da se iselite iz svoje zajednice?
Što su simboli zajednice i što ima veliku vrijednost?

VRSTE LOKALNIH RESURSA- prirodni i infrastrukturni

- "TVRDI" LOKALNI RESURSI: priroda i infrastruktura
- Prirodna dobra- površine, šume, rijeka/jezera, parkovi...
- Infrastruktura:
 - Prometnice
 - Javni prostori
 - Napušteni prazni prostori
 - Igrališta

VRSTE LOKALNIH RESURSA- prirodni i infrastrukturni

- Često moguća prepreka oko pravne regulative i dozvole za korištenjem (neriješeni vlasnički odnosi, npr.)
- Upotreba – za javna okupljanja, kontinuirane aktivnosti
- Korištenje prirodnih dobara u svrhu stjecanja materijalne koristi
- Prostor koji često imaju snažnu simboličku poruku

Kultura i povijest područja

- Običaji, jezik i sustav vjerovanja
- Sustav vrijednosti
- Artefakti i manifestacije kulture kroz odijevanje, hranu i svakodnevne rutine
- Kulturno heterogene zajednice su posebno bogatstvo
- Pogodno za stvaranje identiteta
- Način da se premoste točke prijepora

Kultura i povijest područja

- Najizravniji način iskazivanja poštovanja
- Uključuje tradicijski pristup i suvremeni pristup urbane kulture (pr. Izrada letaka koristeći *sleng*)
- Način stvaranja doživljaja ponosa, pripadnosti i posvećenosti nekoj misiji
- Evociranje uspješne ili slavne prošlosti
- ! Opasnost od predimenzioniranja kulturnih obilježja u situacijama multikulturalnosti
- ! Opasnost od ponavljanja povijesnih sukoba

Lokalne strukture zajednice

- Institucije i mreža institucija, udruge, usluge
- Snažan utjecaj (u manjim zajednicama pogotovo)
- U manjim zajednicama jedna institucija istovremeno neformalno dobiva više uloga, dok je u većim zajednicama pogodniji prostor specijalističkih znanja
- Značajna prepreka je nedostatak uvida u djelatnosti pojedinih institucija, drugačija unutarnja kultura i nepovjerenje
- To iziskuje postepenu izgradnju suradnje (korištenje protokola o suradnji)

Proces donošenja odluka

- Resurs može biti građanska participativna demokracija – posebice ako zajednica ima ili **je imala takvo iskustvo**
- Poznavanje političkih struktura i stvaranje saveza
- Stabilne političke strukture
- Dobar položaj i status zajednice u njezinom okruženju
- Netransparentnost, nestabilnost, monopol i osjećaj nemoći građana kao prepreka

Ljudski resursi

- Znanja i vještine pojedinaca
- Demografska struktura (mlado, starije stanovništvo, obitelji, radnici)
- Kreativnost pojedinaca
- Volja, osjećaj pripadnosti
- Lokalni identitet
- Utjecajne i ugledne osobe
- Osobe s potencijalnom vođenja i preuzimanja inicijativa

Socijalni resursi – socijalni kapital

- Suradnja, povezanost, solidarnost
- Stupovi socijalnog kapitala su **norme, povjerenje i odnosi**
- Vrste socijalnog kapitala:
 - Neformalni
 - Formalni
 - Premošćujući
 - Učvršćujući
 - Povezujući
 - ekstrakomunitarni
- Dobar pokazatelj su takozvane "domorodačke prakse": prakse kako su ljudi izgradili suživot i obrasce suživota bez upliva formalnih struktura (pr. DVD, KUD, crkva...)

FINANCIJSKI RESURSI

- Platežna moć stanovnika
- Sredstva dostupna na lokalnim i regionalnim razinama
- Sredstva dostupna putem donacija
- Sredstva koja su dostupna putem projektnih financiranja
- Sustavi razmjena koje zamjenjuju novčane transakcije (pr. razmjena usluga i dobara)
- Dostupne banke
- Etične banke, lokalne valute
- Sustav i vrijednosti radništva i stvaranja

TEHNOLOŠKI RESURSI

- Resursi koji omogućuju inovativnost, dostupnost, racionalizaciju resursa
- Posebno prikladni za mlade i za globalno umrežavanje
- Način komunikacije, informiranja i poticanja demokratskog odlučivanja
- Pogodni za stjecanje znanja, vještina te novih resursa (pr. Platforme razmjene)

Resursi u okruženju zajednice

- U okruženju zajednice se nalaze:
 - Stručnjaci i osobe koje će vas inspirirati
 - Osobe od kojih se može nešto naučiti
 - Osobe koje će uložiti svoje resurse u boljitak zajednice
 - Lobisti

Okruženje koje ima legitimitet: stručnjaci, znanstvenici,
primjeri iz drugih država,
utjecajne globalne inicijative

Direktivni Vs. Nedirektivni pristup

Direktivni pristup

- Stručnjak definira ciljeve i aktivnosti te mobilizira građane
- Kod kompleksnijih situacija i kriza

Prema Rothmanu (1969.) direktivni postupci su

Kanaliziranje – praktičar dokazuje i upravlja prema jednom cilju

Usmjeravanje – praktičar daje više prijedloga, ali usmjerava prema jednom

Skeniranje – predstavlja više mogućnosti, obrazlaže za i protiv, i građani biraju unutar zadanog okvira

Nedirektivni pristup

- Građani definiraju ciljeve i aktivnosti, stručnjak ih u tome potiče
- Kod razvojnih aktivnosti usmjerenih jačanju kvalitete života

Nedirektivne uloge

- ***Galvaniziranje***: motiviranje kroz suportivne intervencije, jačanje inicijativa ljudi i ukazivanjem na pozitivne primjere
- ***Fokusiranje*** – odgovoran za zadržavanje interesa građana na razini i prema zadanom cilju
- ***Pojašnjavanje*** – Pojašnjavanje ciljeva i problema, mislimo li na isto ili različito kada govorimo o nekom problemu, rad na nedvosmislenoj komunikaciji, stvaranje konsenzusa

Nedirektivne uloge (2)

- *Sažimanje* – zaokružiti rasprave, donijeti zaključke
- *Upravljanje razinom uključenosti* – paziti da članovi grupe koji žele promjene svi budu uključeni aktivno (različite tehnike)
- *Posredovanje* – u slučajevima sukoba ili nejasnih odnosa u grupi
- *Informiranje* – o resursima, činjenicama, iskustvima drugih grupa, određenim procedurama, znanstvenim činjenicama. Građani imaju ideje i iskustva, ali često nemaju i ne moraju imati stručna znanja.

Projektno planiranje i rad u zajednici

- Projektno planiranje je generička vještina primjenjiva u različitim sektorima i profesijama
- Vrlo često ono što odlučimo raditi u zajednici dobije formu projekta
- PROJEKT (European Commission, 2016) je vremenski ograničena organizacijska struktura koja treba stvoriti jedinstven proizvod ili uslugu unutar zadanih ograničenja i standarda vremena, troškova i kvalitete.
- Upravljanje projektom je set aktivnosti planiranja, organiziranja, održavanja, praćenja i nabavljanja potrebnih resursa kako bi se isporučili ili ostvarili ciljevi i svrha projekta na učinkovit i ekonomičan način.